

- Гетьмана ; [редкол.: В. А. Верба (голов. ред.) та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2018. – Вип. 43. – С. 57–68.
13. Управління ефективністю функціонування і розвитку підприємств [Електронний ресурс] : монографія / [Г. О. Швиданенко, І. М. Рєпіна, В. П. Кукоба та ін.] ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Електрон. текстові дані. – Київ : КНЕУ, 2016. – 397, [3] с. – Назва з титул. екрану.
 14. Управління ресурсами підприємства : монографія / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [Г. О. Швиданенко, О. Б. Бутнік-Сіверський, В. П. Кукоба та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. – Київ : КНЕУ, 2014. – 424 с.
 15. Управлінський контролінг [Електронний ресурс] : колект. монографія / [Г. О. Швиданенко, О. Б. Бутнік-Сіверський, І. А. Павленко та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Електрон. текстові дані. – Київ : КНЕУ, 2015. – 156 с. – Назва з титул. екрану.
 16. Шваб К. Четвертая промышленная революция [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://loveread.ec/read_book.php?id=66348&p=1
 17. Швиданенко Г.О. Категоріально-понятійний аспект асиметрії розвитку підприємств в контексті технологічних змін / Г.О.Швиданенко, О.В. Кирилюк // Вісник ХНУ. – Випуск № 3, 2018. – 73-76 с.
 18. Швиданенко Г.О. Напрями вдосконалення мотивації інноваційної діяльності підприємств в умовах інтелектуалізації економіки / Г.О.Швиданенко, О.А. Ніколайчук // Вісник ЖДТУ. – Випуск № 1 (75), 2016. – 130-135 с.
 19. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку/ Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Пер. з англ. В. Старка. — К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. — 242 с.

УДК 338.439

***Лідія Шергіна,**
к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
lidiyashergina@ukr.net
Алла Жемба,
к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Національного університету водного господарства та природокористування,
a.i.zhemba@nuwm.edu.ua*

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ

PROBLEMS OF EFFECTIVE USE OF INTELLECTUAL RESOURCES AND THEIR INTERNATIONAL PROTECTION

ПРОБЛЕМЫ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ РЕСУРСОВ И ИХ МЕЖДУНАРОДНАЯ ЗАЩИТА

Анотація. В роботі проаналізовано стан управління інтелектуальною власністю та пошук шляхів інноваційного економічного розвитку країни. Досліджено причини виникнення міжнародних економічних конфліктів, як результат загострення конкуренції в умовах використання обмежених ресурсів. Запропоновано заходи, які сприятимуть захисту інтелектуальної власності.

Abstract. The paper analyzes the state of intellectual property management and the search for ways of innovative economic development of the country. The reasons of the emergence of international economic conflicts are investigated as a result of increased competition in conditions of limited resources. The activities are proposed, intended to contribute intellectual property protection.

Аннотация. В работе проанализировано состояние управления интеллектуальной собственностью и поиск путей инновационного экономического развития страны. Исследованы причины возникновения международных экономических конфликтов, как результат обострения конкуренции в условиях

использования ограниченных ресурсов. Предложены мероприятия, способствующие защите интеллектуальной собственности.

Економічний розвиток свідчить, що для певного періоду часу є свій рівень винаходів, які створюються на основі технічних знань та для потреб виробничого процесу. Відповідно до висновків Поля Самуельсона існує взаємозв'язок, між винаходом і будь – якими затратами виробництва (або затратами факторів виробничого призначення) та обсягами продукції, що випущена за допомогою попередньої технології [1]. Генеральна угода з тарифів та торгівлі виникла після закінчення Другої світової війни з метою зміцнення міжнародної торгівлі, розподілу ринків товарів, послуг на основі інтелектуальних ресурсів серед технологічно розвинутих країн. На основі економічних принципів ГАТТ була сформована Світова організація торгівлі (СОТ), яка є виконавчим інструментом ГАТТ. Основна мета СОТ – гарантія свободи торгівлі товарами та послугами з використанням юридично захищеної інтелектуальної власності, інновацій та інвестицій.

В умовах глобалізації економіки та загострення міжнародної конкуренції переважна більшість країн почали активно розвиватись на основі науки, відкриттів, винаходів, промислових зразків, застосовувати товарні знаки, створювати конкурентоспроможні технології, розширювати міжнародний захист інтелектуальних ресурсів через створення патентних союзів, укладання міждержавних угод на експортні поставки нових товарів та регулярний обмін ліцензіями технологічного характеру. Розглянемо проблему виробництва підроблених товарів та необхідність захисту інтелектуальної власності: винаходів, корисних моделей, промислових зразків у системі ГАТТ, оскільки у окремих країнах масово продаються копії та аналоги товарів інших промислових виробників, на які вони не мають прав, що вже були захищені патентами, свідоцтвами на товарні знаки та авторськими правами. Це посилює міжнародну торгівельну війну між виробниками копій товарів та власниками інтелектуальної власності. Причина – недосконалість правових норм в деяких країнах та їх неузгодженість з економічними, митними, політичними інтересами інших держав, несправедливий розподіл прибутків, відхилення від основних курсів валют, виникнення локальних інфляційних процесів.

Дане дослідження спрямоване на оцінку рівня охорони прав на інтелектуальні ресурси; як наслідки низької кваліфікації працівників відповідних інституційних структур, що призводить до гігантських диспропорцій у торгівлі та розподілі прибутків та політичного протекціонізму. Підробка продуктів та крадіжка чужих ідей, відкриттів, винаходів, промислових зразків, ноу-хау, відсутність обліку нематеріальних активів на підприємствах, що копіюють чужі товари, призводить до того, що масові потоки товарів постачаються до роздрібного споживача не від тих, хто їх уперше винайшов, запатентував, сплачує до бюджету податки за патенти, а від тих, хто їх незаконно виготовляє та збагачується. Така тіньова економіка призводить країни до гігантських фінансових збитків. Метою публікації є розкриття дійсного стану управління інтелектуальною власністю та пошук напряму інноваційного розвитку в рамках ГАТТ [2].

Першочергова увага до інтелектуальних ресурсів із боку ГАТТ викликана різким загостренням суперечностей у локальних торгових конфліктах в окремих країнах через використання державних субсидій копіювальниками чужих товарів та інтелектуальної власності, застосування тарифних бар'єрів для імпортованих товарів, націнок, тиску банків – кредиторів, що призводить до погіршення конкуренції. Економіка, спрямована на інноваційний розвиток, повинна ґрунтуватись на основі вільної конкуренції, попиту та пропозиції та жорсткого державного контролю юридичних норм з боку уряду та не втручання в ціноутворення до певної межі. На першому місці є конкуренція, на другому - державний контроль та планування податків, замовлень споживачів та сприяння експорту, на третьому – попит споживачів та їхні доходи для придбання товарів та послуг через створення робочих місць. Слід зазначити, що попит на інтелектуальні ресурси супроводжується стабільним законодавством та інвестиціями, очікуваними прибутками .

Перша спроба навести лад у міжнародному економічному житті, що розвивається на фундаменті експериментальної науки, яка охороняється патентами та міжнародними угодами

під контролем ГАТТ, СОТ, Паризької конвенції промислової власності, Бернської конвенції про захист літературних та художніх творів та інших, була запропонована в порядку денному ще в 1978 році, в Токіо на черговому раунді переговорів ГАТТ. Європейський Союз спільно з США вже тоді запропонували всім країнам – учасникам ГАТТ підписати угоду про міжнародну охорону інтелектуальної власності, хоч би стосовно охорони винаходів на фармацевтичні та хімічні товари, комп'ютери, які масово виготовлялись для потреб експорту з вимогою не допускати підробок. Згоди не було досягнуто. Удруге ця проблема виплила в 1986 році в Уругваї під час проведення конференції країн ГАТТ. Конференція прийняла Угоду про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС) з метою посилення контролю за підробленням товарів та їх торгівлею. Угода ТРИПС є рамковою угодою ГАТТ і формує конкретні стандарти захисту інтелектуальної власності та створення юридичної технології через суд стосовно примусового дотримання таких норм кожною країною, яка приєдналась до СОТ.

ТРИПС допускає існування таємних, неопублікованих національних винаходів та наявність в окремих фірмах ноу-хау. Власник таких винаходів, промислових зразків, корисних моделей має право та в його економічних інтересах, перешкоджати на основі національного й міжнародного законодавства, третім особам копіювати чужі винаходи або еквівалентно їх застосовувати у виробництві товарів і в технологіях виготовлення. ТРИПС через свої стандарти та національні законодавства дає чітке визначення, що є порушенням прав авторів та патентовласників: виготовлення, зберігання, пропонування для продажу, продаж, імпорт та експорт через пряме та еквівалентне виготовлення[2]. На першому місці є запатентована технологія. Інші особи не можуть без офіційної згоди патентовласника використовувати таку технологію, виготовляти будь-які товари, їх продавати, зберігати, рекламувати та експортувати.

Прибутки виробничих фірм зростають не від удосконалення кваліфікації робочої сили або кількості залучених до виробництва інженерів та економістів, а за рахунок уведення у виробництво дедалі більшої кількості винаходів та ноу-хау, а в сільському господарстві, за рахунок покращення поголів'я корів, овець, нових сортів рослин, нових технологій обробітку землі. Прибутки виробників товарів та послуг збільшуються значно скоріше, ніж пропозиція робочої сили, тут має місце економія від ручної праці у всіх ділянках виробництва. Кожен робітник оснащений машинами та інструментами, створеними винахідниками, що фірма придбала на конкурентному ринку. Оплата праці таких робітників збільшилась за рахунок зростання продуктивності праці та економії на трудомістких операціях виробничого процесу. Прибутки, що припадають на одиницю капіталу, є стабільними, якщо на нього впливають винаходи, ноу-хау, технічні та економічні знання [3]. Практика засвідчує, що граничним продуктом від конкретного фактору виробництва, зокрема, винаходів та ноу-хау, є додатковий продукт або додаткове збільшення виробництва через застосування удосконалених технологій. Граничний продукт праці – це додаткове виготовлення товарів чи послуг, що їх одержать виробники, додаючи ще одну одиницю праці з використанням винаходу та ноу - хау, але всі інші виробничі затрати залишатимуться незмінними. Дохід від граничного продукту -це додатковий дохід, що виражений у грошових одиницях. Він отриманий від застосування винаходів та ноу – хау для зростання масштабів виробництва. Тільки тоді винахідник чи автор може отримати винагороду або компенсацію від своєї творчої праці. Тут діє закон попиту на кінцеві товари найвищої конкурентоспроможності.

Для визначення попереднього попиту, пропозиції та ціни на інтелектуальні об'єкти - винаходи, промислові зразки, корисні моделі, товарні знаки, знаки обслуговування, комп'ютерні продукти, біологічні матеріали та ноу-хау, які планується застосувати для розроблення та реалізації нових товарів для внутрішнього та зовнішнього ринків – необхідно піддати їх економічній оцінці за допомогою експертних оцінок. Потім через порівняльні конкретні цінові характеристики товарів – аналогів та запатентованих товарів, визначити розмір очікуваного прибутку, проаналізувати перспективні ринки збуту, унаслідок експлуатаційно – стендових випробувань виробником нового виробу, визначити технологію сервісного обслуговування нового товару.

Оскільки сучасне виробництво інноваційних товарів та управління інтелектуальними

ресурсами повністю комп'ютеризовано та автоматизовано, це зменшує витрати на оплату праці трудових ресурсів, що впливає на ціну виробництва та зростання прибутків. Відповідно, українське виробництво інноваційних продуктів повинне враховувати набуту практику комп'ютеризації технологій, яка масово застосовується у розвинутих країнах. Саме тут є економічний інтерес у пошуку партнерів в інших країнах та можлива співпраця у застосуванні інтелектуальних ресурсів України.

Література

1. Самуельсон П. Економіка. – Львів: Світ, 1993. – 493 с.
2. Андрощук Г. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці: стримуючі фактори / Андрощук Г. // Інтелектуальна власність. – Київ: ТОВ «Аспект-2003» 2012. – С. 5–11.
3. Ніронович Н.І. Удосконалення управління інноваційними процесами на промислових підприємствах: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Н.І. Ніронович ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". — Л., 2003. — 20 с.
4. Управління ефективністю функціонування і розвитку підприємств [Електронний ресурс] : монографія / [Г. О. Швиданенко, І. М. Репіна, В. П. Кукоба та ін.] ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Електрон. текстові дані. – Київ : КНЕУ, 2016. – 397, [3] с. – Назва з титул. екрану.
5. Управлінський контролінг [Електронний ресурс] : колект. монографія / [Г. О. Швиданенко, О. Б. Бутнік-Сиверський, І. А. Павленко та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Електрон. текстові дані. – Київ : КНЕУ, 2015. – 156 с. – Назва з титул. екрану.
6. Управління ресурсами підприємства : монографія / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [Г. О. Швиданенко, О. Б. Бутнік-Сиверський, В. П. Кукоба та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. – Київ : КНЕУ, 2014. – 424 с.
7. Новітні тенденції розвитку управління підприємствами : монографія / [О. С. Федонін, Г. О. Швиданенко, В. В. Лаврененко та ін.] ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Київ : КНЕУ, 2011. – 257 с.